

CSIKI HIRLAP

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

Előfizetési árak:

Égész évre 8 K, fél évre 4 K, negyed évre 2 K. A hirdetések előző díj szerint számítjuk. — Egyes szám ára 20 fillér.

—: Megjelenik minden szombaton. —

Főszerkesztő:

PÁL GÁBOR

Szerkesztő:

KÁDÁR FERENC

Felölős szerkesztő:

Dr. GÁL JÓZSEF

A lapba szánt közlemények

és cserépeldányok a szerkesztő címére (Csikszereda, Apaffy-u. 3.) az előfizetési díjak pedig Dr. Gál József ügyvéd címére küldendők

Kéziratokat nem adunk vissza. — Nyitlér sora 20 fillér.

A balkáni mérleg.

— Irta: Antal Áron. —

I.

Ez a mérleg, melyet az ovatos európai diplomácia kétszáz év óta egyensúlyozni iparkodik, billenőre fordult. A keleti kérdés az ő régi értelmében és balkáni vonatkozásában már eldőlt; de csak egy részében, a nemzetközi egyensúly és a fajok előretörésének szempontjából ez az izgató és az egész világ figyelmét lekötő erőmérkőzés viharadaraít még csak ezután fogja szárnyra eresztetni, még csak ezután fogja a világot lángba borítani. Ime, szomorúan nézünk a jövő elébe és nem tudjuk, hogy vajjon a holnap, vagy a holnapután nem fogja-e a nagy európai háboru tüzvészét reánk zúdítani. Mert a most lefolyó balkáni háboru és Nikita mellverdesése nem csupán a balkáni ügye, hanem — ha még esetleg a közel jövőben nem is nagy eseményeknek — de mindenesetre nagy törekvéseknek előjátéka.

A keleti kérdést a maga szűkebb és tágabb vonatkozásaiban nyíltan II. Katalin cárnő vetette fel, ámbar a kérdés magva már Nagy Péter cár korában hajtani kezdett. A muszka politikának a nagy cár alatt egyelőre csak az volt a célja, hogy a rengeteg területű Oroszországnak tengerpartot szerezzen, mivel azt a nemzetközi forgalom s így az igazi érvényesítés elől a Keleti-tenger felől Svédország, a Fekete-tenger felől Törökország zárta el. A nagy cár XII. Károly svéd király leverése után meg is szerezte a Keleti-tenger partjának egy jó részét. Az oszmán hatalom azonban, pedig ezekben az időkben szorult ki véres veszteségekkel Magyarország területéről, Nagy Péter támadásait vissza tudta verni úgy, hogy az 1712-ben megkötött pruthi béke Törökország birtokában hagyta Olahországot és Moldovát, továbbá a Feketetenger északi partján elterülő krimi tatár-khánságot. Azonban a cár mégis megértte, hogy az orosz hatalom befészkelte magát Kaukázia északi részeibe, le a Fekete és Kaspi-tengerig, miután az ott lakó törzseket egymásután behódoltatta. A német—római császárok, mint magyar királyok az 1699-ben megkötött karlócazi béke után sem mondottak le arról a régi magyar tervről, hogy Magyarország egykori déli tartományait a hanyatló oszmán hatalomtól visszafoglalják, sőt III. Károly a régi magyar királyoknak és a Hunyadiaknak azt a szándékát is megakartá valósítani, hogy a törökséget kiszorítja Európából és Konstantinápolyt is elfoglalja. Két ízben viselt háboru a cél érdekében, de második háborujában az elsőnek eredményei is fel kellett adnia. Az 1739-ben megkötött belgrádi békeben Magyarország és Törökország között a Dunát és a Szávát állapították meg határvonalul. Nem volt szerencsésebb II. József, a kalapos király sem, pedig II. Katalin cárnő szövetségében és hathatós támogatásával kezdte meg a háboru. — A uralkodók a siker reményében fel is osztottak papíron az európai Törökországot; a Balkán nyugati felét II. József, a keletit Konstantinápolyval együtt a cárnő kapta volna. Az osztrák részről

sok csúfos kudarccal, félszegül viselt háborunak József utóda, II. Lipót király vetett véget a szisztóvi békével, a balkáni tereket átengedvén teljesen az orosz törökvészeknek. Ez volt utolsó háboruja a magyar királyoknak a törökkel és a habsburgi uralkodóknak minden törekvését ezután is a nyugati politika és Magyarország elnémetesítése, beolvasztása kötötte le. A keleti kérdés 100 esztendeig csak mellékes szerepet játszott a bécsi politika számításaiban, egészen Andrássy Gyula külügyministerségéig, ki a régi magyar hagyományokat újra élesztette a Habsburgok kettős monarchiájának politikájában.

A balkezi osztrák politikától magára hagyott balkáni tereken aztán alaposan befészkelte magát a muszka nagyhatalmi törekvés és ekkor születtik meg a panszlavizmus is. Katalin cárnő két háboruban veri meg Törökországot, sőt hajóhada nagy kerülővel levez a Keleti tengerből az Arkhipelágusra és az csemei öbölben megsemmisíti a török flottát, seregei pedig áttörnek a balkán hegységen. Az 1774-iki kücsükajnardzsü békében megkapja a krimi khánságot, az oláh tartományok protektorátusát s a balkán ortodox népeinek védőnőségét. Így szerez az orosz politika magának a Balkánon eszközöket, előőrsoket hatalmi törekvéseinek megvalósítására. A cél pedig az egész Balkánnak orosz uralom alá juttatása és a régi görög császárság hagyományainak muszka alapon való felújítása. A terv megvalósulása esetén meglelt volna az annyira óhajtott jégmentes, meleg tenger is. Sőt ismerve az orosz falankságot és hatalmi vágyat, már ebben az időben a pétervári politika még mas új tereket is vett számításába s ezeket a számításokat a törökök rovására elért sikerek és Lengyelország feldarabolása a megvalósíthatás színében tüntették fel.

A Katalin diplomáciaja kezdte megdolgozni a balkáni hirtorosokat és fajtestvéreket. Amiféle eszköz csak létezhetik a inahivellizmus szerintében, mind alkalmazásba vette: titkos emisszariások, kémek, üzletemberek, pópák, megvesztegetett török államférfiak és hivatalnokok, megfizetett délszláv bandavezérek, politikai és diplomáciai sakkhuzások, titkos simogatás és nyílt erőszak mind siettetek a keleti kérdés érlelését, a török hatalom rohamos hanyatlását s a balkáni népek között annak a tudatnak erősödését, hogy ők a szent atyuska fiai, hogy a fejr cár nekik szabadságot és boldogságot hoz. A guruló rubel közmondásos lett Európában. Az orosz bujtogatására és segítségével egymásután kelnek fel a szerbek, görögök, bolgárok, és függetlenítik magukat Törökországtól. Katalin után I. Sándor, I. Miklós és II. Sándor cárok több háboruban támadják a törököt és segítik elő a balkániak felszabadulását azzal a szándékkal, hogy fölöttük az orosz vezetést tovább is fentartják. Épen azért a nekik nem tetsző délszláv kormányokat, vezető embereket az orosz politika sohasem habozott láb alól eltenni, mint Stambulov bolgár miniszterelnököt, Battenberg Sándort, Sándor szerb királyt és másokat.

Az európai hatalmak közül az orosz törekvéseket közelebről csak Anglia kísérte figyelemmel, mivel nem akarthatta, hogy gyarmatpolitikájában hatalmas versenylársa támadjon. A kriini

háboruban már III. Napoleon is vétót kiált I. Miklós cárnak, sőt csatlakozik Cavour is az angol—francia—török szövetséghez. Az 1877-iki török—oros háboruban II. Sándor cár hadait az európa diplomácia állítja meg Konstantinápoly előtt, a hatalmak hadihajói pedig megjelennek a Dardanelláknak.

Oroszországot tehát a keleti kérdést panszláv, jobbanmondva orosz kérdésnek tartotta, ezzel szemben Európa azt hangoztatta, hogy az orosz hódítást nem kell megengedni, márcsak a nemzetközi egyensúly miatt sem, és a beteg embert, már mint Törökországot — megmaradt európai birtokában meg kell tartani. Andrássy Gyula az 1878-iki berlini konferencián, hogy Oroszországot és a panszlávizmust ellensúlyozza, de meg hogy a régi, helyes nyomokon járó magyar keleti politikát felújítsa, — kieszközli Magyarország és Ausztria számára a megbízatást Bosznia megszállására. Oroszországnak be kellett látnia, hogy panszláv törekvéseit a Balkánon a hatalmak ellenzése miatt nem valósíthatja meg különösen azóta, hogy a hármas szövetség, Andrássyknak és Bismarcknak ez a nagy alkotása 1881-ben létrejött. Franciaországgal megkötö a kettős szövetséget és látszólag felhagy balkáni törekvéseivel; valójában pedig folytatja a titkos aknamunkáját ott azzal a jelszóval: Balkán a balkániak-é. Sőt bujtogatni kezdi Magyarországot és Ausztria szlávjait is. A guruló rubel Ferencz József országában is ismeretes lesz. Nyílt harcot nem folytat, látszólag minden érdeklődését ázsiai politikája köti le; ott nagy eredményeket ér el, míg aztán az alattomos, kétszínű muszka szembe kerül a perfid Angliával. A földkerekségen ez a két leglelkellenebb zsarolója az újabb időkben nyíltan nem ütközött össze egymással, de összeütközésük elkerülhetlen.

Oroszországot kelet-ázsiai törtetésében Japán állította meg híres győzelmeivel és Anglia Japán mögött állott, ravasz módon a maga életbevágó feladatait is mással végeztetvén el. A német fejlődés és hatalom azonban megijesztette John Bullt és így a muszka medvének könnyű volt a maga és a francia kakas társaságának őt megnyerni. Keletázsiai nagy kudarca Oroszország figyelmét újra a Balkánra és Perzsiára tereli. Itt az angolall osztozkodik meg, ott pedig miután az olaszoknak megígérte támogatását Tripoliszban, nagy titokban létrehozta a négy balkán király szövetségét. Banda-mozgalmakkal, az albanok bujtogatásaival, a török ellenforradalmak előkészítésével puhították a talajt a mult év október elején kitört balkáni háboruhoz, mely új fejezetet kezd a keleti kérdésben és a nemzetközi viszonyokban.

HETI KIS TÜKÖR.

Csikszereda, 1913. április 11.

Nem azért írjuk ide a kelteztést, mintha máskor valahonnan a Kongó tájáról hoznánk írásainkat, de jelezni akarjuk vele: minő iróniával dolgozik a sors: ép e napon, az új Magyarországot megalapozó törvények szentesítése 65-ik évfordulóján kellene nekünk összeszerítenünk egy hét belpolitikai hullámvetéseit. Mert bár hivatalosan szünetel a politika, nem vá-

lasztható el attól nálunk a közélet egyetlen mozzanata se. Politika nálunk az is, ha a „Farkas” írja Juvenalis szatirájával paskolja végig a mai Budapestet, politika, ha Lukács Bécsbe, v. Abbáziába utazik, politika, ha a törvényszék tintatartó-pórt intéz el és mindenkiféle politikai, ha a tábla újra a törvényszék elé utalja a revidélandó Déssy-Lukácspórt. S mind e politikában eklelen sok törvényrontás és serjénz-íprás van. S mikor a törvények szentesítése napján a törvénytelenség járja torlódik felénk a mai rendszer szennyes vizeiről, gondolatmenetünk megakad, a tollat letesszük. Fáj e gunyos találkozás... Nem irunk a hétről.

Pedig akadna kis és nagy hal bőven a hurokra. Kivált a külföldi szemle lehetne bőséges. Mert ha vezércikkünk után nem is bolygatjuk meg a még mindig nyüzsgő déli hangyabolyt s hagyjuk, hogy Nikita öngyásga álmódjék boldogan a maga 20 millióról, amelyet nyilván tőlünk akar kicsikarni rekonkrenzácója képen annak, hogy galád üzelméről le méltóztat mondani, ha el is mellőzzük a blokádjátékok Antivári előtt, még mindig ott volna a német birodalmi kancellár hatalmas beszéde, mely nagyszerű pillanattal fölvetélt nyujtva Európáról az új letszáncmclés indokolása kapcsán ijesztő világozással mutat rá: csak jámbor ige s eszmekegés mindaz, amit a világképe apostolai művelnek. Az 5 ezer éves kultura patinaja alatt csak ott van az állat-ember ma is s még csak azután következnek be igazában a kultureknek eddig példátlan vérengzései. Sem Attila, sem Napoleon nem döntötte el a népek nagy csatáját. A népek nagy csatája még előttünk van. S tán nem is lesz idő, mikor az államok mégötül lesz. A germán és szláv faj most készül a javában a harcra. Ha el is fogadjuk a mondást: „si vis pacem, para bellum”, még sem igaz, hogy azért legyerveknek, mert békét akarnak.

Erre tanítanak bennünket Bethmann Hollvög, a német és Sir Edward Grey, az angol urak békevágytól csöpögő, de szeretlen legyervekzésről referáló beszéde.

S vajjon mi lesz velünk az elkövetkezendő nagy zűrzavarban?

Csikvármegye törvényhatósági bizottsági tagjainak és a magánjavak igazgató-tanácsa tagjainak szives figyelmébe.

TERVEZET.

(Folytatás.)

Iria és a várm. magánjavai igazgató-tanácsához beadta Köllő Ignác Zoltán okleveles gazda Csikvármegye magánjavai legelő-gazdaságának átszervezése tárgyában.

Indokok:

Telhat újabb kötelessége merül föl a vármegyének, ezzel szemben is, mely abban áll, hogy saját birtokán létesített kultur intézmények folytán népet tanítsa, annak utat mutasson a megélhetés biztosítására. A természeti csapások is gyakran sújtják csikvármegye székely birtokosságát. Természeti fekvésénél fogva havas vidék lévén a szeszélyes időjárás, a kiszámíthatatlan klimatikus változások kizárják a mezőgazdasági növények termelésére irányított üzemet, azonban nagyon megfelelőnek az állattenyésztésre való berendezkedésnek. A fensík megtermi a gazdaság eltartására szükséges gabona feleket, a havasi legelők azonban kitünő állatállományt nevelhének ami mindig keresett és jól megfizetett jövedelmi forrás. Nemzetgazdasági jelentősége is volna egyttal ennek az irányzatnak meghonosításával, mert a havasi legelők kitünő szarvasmarhái az egész országban elterjesztve annak szarvasmarha tenyésztését emelnek. Tervezetem első pontjában egy erdélyi racka friz juhászat felállítását ajánlottam a vármegyének, s most már legyen szabad részleteiben megvilágítanom propozícióm nézetem szerinti helyes voltát.

Az erdélyi racka juh ismeretes mindenki előtt. Valamennyen tudjuk róla, hogy a juh fajták között a legigénytelenebb, edzett szervezetű és durva gyapjuval bír egy laktáció alatt 70—75 liter tejet ad. Sulya átlag 30—45 kgr. kőzt váltakozik ellenben a friz juh 40—60 kgr. sulyu, tejelő képessége jóval nagyobb, amennyiben 100—120 liter tejet ad. Ezekből a számadatokból látható, hogy mily különbözőség van a kut fajta között. Nem hagyható említés nélkül azonban, hogy a friz fajta hazánkban még aránylag kis mértékben van elterjedve, mert azt a hirt terjesztéket, hogy hajlandóságot mutat a tiódbajra és az orhurutra, amely bajok természetesen ellullásra vezetnek. Azonban az 1900. létesített kecakeméti földmivessiskola juhászatára rá cáfolt erre. Ma már az idegenből importált kosok utódai annyira át klimatizálódtak, hogy az említett juhászat kimutatásai között nem találunk a szokatlan éghajlat miatt fellépő betegségekre reagáló egyedekeket sem. Azonban a keresztezés folytán teljesen meggyőződhetünk, hogy nevezett betegségeket teljesen kimaradtak. Hogy pedig mennyire alkalmas a friz juh a magyar racka feljavitására s így nagyobb jövedelem

nyújtására, szolgáljanak például, a kecakeméti földmivessiskola juhászatában tapasztaltak: „A racka és a cigája állomány 4 évi átlagos tejhozama volt anyánként évi 70 liter tej, illetve 11 kgr. sajt, a friz vérték 4 évi átlaga pedig évente 80 liter tej és tekintetbe véve még azt a körülményt is, hogy a frizek teje laboratóriumi vizsgálatok nyomán zándusabb, illetve tartalmasabb tejet mutatott a kecakeméti iskola juhászata átlagban 15 kgr. sajtot kapott” tehát esik a friz keresztezés javára 10 liter tej, illetve 4 kgr. sajt, pedig figyelembe kell vennünk, hogy 1909-ben 11 és 1911-ben 6 toklyó (előhasu anya birka) vett részt a fejésben, melyek mindenesetre az átlagot leszorítják. A törskönyvük alapján a toklyók átlagos tejhozama darabonként 58 liter, ha már most leszámítjuk a toklyók tejhozamát, úgy a tejhozam anyáinként 1910-ben 90 liter, 1911-ben 85 liter.

A tekintünktől egyszerűsind igazolja azt is, hogy a friz juh teje nemcsak a laboratóriumi vizsgálatok alapján tartalmasabb, hanem a gyakorlati feldolgozás alapján is annak bizonyult, ugyanis negy évi átlagban készült 100 liter racka és cigája tejből 16 kgr. sajt, a frizek tejből ellenben 19 kgr. pedig készítesí módja nem változott a 8 év alatt. A szaporulat is mutat kedvező eredményt, 4 évi átlagban esik egy cigája és racka anyára 1 darab bárány, egy friz véri anyára ellenben 1.5 darab bárány.

„A III. számú kimutatás a gyapju hasznát és értékesítését tünteti fel, melynek alapján megállapítható, hogy a gyapju hozamot a friz vér nem növelte, de viszont nem is csökkentette. Az áralakulás alapján azonban darabonként 75 fillért kell irnunk a frizek javára. Ha tehát össze akarjuk hasonlítani a racka gyapju árát a friz keresztezési gyapju árával úgy a rackák részére fel kell vennünk 1904. és 1905. évi gyapju árát a frizek részére pedig az 1909., 1910., 1911. évi gyapju árát, ezen adatok alapján kitünik, hogy a tiszta racka gyapju értékesült 2 évi átlagban 75 fillérben a frizek gyapjuja 3 évi átlagban pedig 1 koronával, tehát kilonként 25 fillér különbözet a frizek javára.

Döntő adatokat tartalmaz a IV. és V. számú kimutatás. Amint a számítás mutatja a racka és cigája juhászat bevétele 4 évi átlagban 1003.2 korona 52. 40. 43. 48 juh után évente ezen összegből esik egy anyára 23.88 korona, legalább egy éves juhra 18.24 korona.

Mig ugyanoly létszám mellett a friz juhászat 4 évi átlagos bevétele évente 1658.62 korona, melyből esik egy anyára 36.05 korona, egy felnőtt (legalább egy éves) juhra ellenben 28.58 korona. A fenti bevétel azonban nem tüntethet fel tisztán a frizek javára, mert figyelembe kell vennünk, hogy a friz véri anyák legnagyobb része ikreket ellik ez okból a szoptatási idej alatt az anyák 1908 óta dara potlékban részesülnek, mely mint különbözet szerepel a rackákkal szemben.”

A kecakeméti földmivessiskola juhászatában a racka friz juhászat takarmányozása a következő: Április 1-től december hó 1-ig a juhok kizárólag legelőn vannak. November 1-től a leellési időszakig a juhok kapnak fejenként 1 kgr. buza-szalmát, 1 kgr. búkköny-szalmát és 1 kgr. répát. Az ellessi időszakban belül február hó 1-től március 31-ig a szoptatás anyák kapnak 1 kgr. búkköny-szalmát, 1 kgr. réti szénát, és 2 kgr. répát, és a takarmányozási mód az utóbbi években azonban változott annyiban, hogy az említett adagoláson felül kap minden anya a szoptatás ideje alatt 0.3 kgr. darát.

Kéthetes koruktól kezdve a bárányok kapnak 0.2 kgr. darát és 0.5 kgr. lucernát. A tenyésztésben hagyandó bárányok azonban az elvasztás után a 3 hónapos koruk betöltéséig kaptak 0.3 kgr. és 1 kgr. lucernaszénát. Három hónapos koruk után azonban kizárólag legelőn éltek.

Erdéke lévén azonban a gazdaságnak, hogy erőteljes toklyókat neveljen, amelyek a fejős birka közé beszoríthatókká válnak — s mivel a tapasztalás azt bizonyította, hogy az ellett s a bárányok felnevelését 4 hetes korig az erőteljes toklyók hátrány nélkül kibírják — a gazdaság 5 hónapos korig 0.3 kgr. darát adogolt a tenyésztőbárányoknak a legelőn kívül. Ily takarmányozási mód mellett a bárányok erőteljes gyors fejlődést mutatnak, melyet bizonyít az ide iktatott mérési adat „17 drb. 8 hónapos jerke nyomott összesen 768 kgr.-mot, tehát 1 drb. átlag sulya 44 kgr. A legkönnyebb volt 36 kgr. a legnehézebb 49 kgr. 40 anya és toklyó nyomott 2555 kgr.-mot, 1 drb. átlag sulya 56 kgr. legkönnyebb toklyó volt 47 kgr. a legnehézebb anyá 70 kgr.”

„A VI. számú kimutatás részletezi évről-évre a friz juhászat által elfogyasztott dara mennyiségét s egyszerűsind feltünteti azon összeget, mely a frizek átlagos bevételeiből levonandó.

Ily körülmények között a pénzbevétel a következőképen fog alakulni a frizek mérlegére: Friz juhászat átlagos bevételeiből, 1658.62 koronából levonandó a frizeknek torháló dara értéke 147.51 korona.

Tisztán marad 1511.11 korona. Esik tehát tisztán egy friz véri anyára 32.88 kor. és a legalább egy éves birkákra 26.05 kor. bevétel. Különbözet a keresztezés javára anyánként 7.81 korona.”

Vestik Vilmos ur, ki a kecakeméti földmivessiskolában tapasztaltakat az „Állattenyésztési és tejgazdasági lapok”-ban hozta a gazda közönség tudomására a következőket tartalmazza a friz meghonosításának javára. „A friz juhval a juhászatok jövedelme lényegesen fokozható, az elvitatathatlan dolog. Az igényesség sem olyan nagy, mint azt az első pillanatra gondoltuk volna. Hogy a friz felvére a téli idejében a szoptatás alatt dara potlókat igényelnek az csak természetes, hiszen két bárányt többet igényel de ezzel szemben a bárányokért tettemesen nagyobb összeg folyt be, mint a rackákért, a minnek oka a friz bárányok gyors fejlődésében rejlik, ugyanis a választási 2 hónapos racka bárányaink nyomtak annak idején 8—10 kgr.-mot átlagban, a friz bárányok átlagos sulya volt az idén átlagban 12—15 kgr. kéthónapos korban. A friz bárányok gyorsan fejlődnek a szoptatási idején alatt.

„Tapasztalásunk szerint a friz felvérek semmivel sem igényesebbek, a levegővel szemben, mint a volt rackáink, a magas vérték azonban szikárak a mi legelő viszonyaink között, a mit azonban inkább annak tulajdonítottuk, hogy több tejet adnak. Különböztet eme állításomat igazolja ama tény, hogy szeptember hóban a fejesi idő beszüntével valamennyi javulásnak indul, ugy hogy ősz végén valamennyi jó husban van.

A friz ősz mennyira a legelő minősége iránt igényes, mint inkább az iránt, hogy a legelőtési idején minél hosszabb legyen. Ha valamely legelő minőségre nézve a közepes juh-legelő osztályába sorozható, akkor a friz juh ott bátran megállja a helyét.”

„Ígnytelen véleményem szerint kívánatos, hogy az országban minél több friz tenyészet létesüljön, hogy minél több meghonosodott apaállat kerüljön a köztenyésztésnek, mert direkt importált apaállatok nem valók a köztenyésztésbe, mivel azokat, rostálni kell. Miután a friz juhászat a legjövendőbb az összes juh fajták között, nem volna megvetendő dolog ha középirtokos osztályunk felkarolná a friz juhot annyival, is inkább mivel itt megtaláljuk az intelligenciát, mely a tenyészállatok kiválasztásához szükséges.” Ha pedig meghonosodott friz kosokkal látunk hozzá az útkeresztés munkájához, úgy bizonyára csak rém gondolatnak marad ama előítélet, hogy a frizzel csak tönkre tesszük hazai racka juhászatunkat, mert, hogy a meghonosodott friz juh megérdemli a farsádságot annak legjobb bizonyítéka iskolánkban elért eredmény.” Az említett iskola tapasztalatain alapuló s mindemitt örömmel vett kísérleteket összefoglalva könnyebb áttekinthetőséjébe ide iktatom az ott összeállított táblázatokat is 1908—1911. évekről.

(Folyt. köv.)

Az iparfejlesztési akció városunkban.

Bernády főispán, miniszteri biztosnak itteni látogatása alkalmával a város polgarmestere és az ipartestület elnöke memorandumot nyújtottak át, amelyben pontokba foglalva felsorolták mindazokat a tennivalókat, amelyeket a helybeli ipar és kereskedelem fejlesztése érdekében megvalósítani szükségesnek tartanak. Nevezetesen: felemlíti a memorándum az iparostanoncoktatás reformjának szükségét, iparostanonconthon létesítést, ipari közműhely és szaktanfolyamok be rendezését, a közlekedés javítása érdekében a csikszereda—székelyudvarhelyi vasut sürgős kiépítését, Csikszeredának Baróttal való összeköttetését állami vagy törvényhatósági utvonallal, egy pár gyárnak (butor-, bőr-, láda-, gyermekjátékszer-gyárak) felállítását, ugyszintén a helybeli iparosoknak az állami megrendelésekben való részesítését, a Romániával kötött vámserződésnek oly irányu revízióját, mely lehetővé teszi a helybeli iparcikknek Romániába kivitelét, továbbá iparbank felállítását és a házi ipar fejlesztése előmozdítását és a helybeli iparcikk részére állandó piac szerzését és reklámozását. Ezek közül a min. biztos a tanonconthon felállítását, az iparostanoncoktatás reformját és a közlekedés ügy javítását jelölte meg legelsőgösebben megvalósítandó feladatnak, melyeknek mielőbbi létesítéséhez hathatós támogatást ígerte.

A magunk részéről megjegyyezni kívánjuk, hogy a vármegyének most már haladéktalanul meg kellene tenni a lépéseket, hogy a vasut-ugyben fell miniszteri ígertetek megvalósuljanak.

— **Kertészet városunkban.** F. év tavaszán városunkban az el. és polg. iskolás gyermekek bevonásával kertészet létesül. Minden gyermek kap egy-egy ábrla területet — amint már irtuk volt — és szakvezetés mellett maga fogja művelni. Tény, ami tény, okos dolog, csakhogy félt, nehogy számlaláng-szerződés váljék az ügy a 100—150 gyermekkel. Szeretnénk e fellevevésben családni.

— **Méhészek tízparancsolata.** 1. Felsőkijárával bíró méhalkások használat. 2. Méheidet szelmentes, árnyas helyen tartsd. 3. Méhescsaládokat egymástól távol egyenként vagy kis csoportokban állítsd. 4. Hanemenn-rácsot ne használj. 5. Műhélépért pénzt ne sajnáld. 6. Tartaleklepeket gyűjts. 7. Kasokat, kaptárokat és könyveket tisztogasd; pókhálókat ne tarts. 8. Erős családokat tarts; gyengeket egyesítéssel segíts. 9. Méhészegyletbe tagnak jelentkezz. 10. Méhészeti könyveket, lapokat szorgalmasan olvasgass.

— **Triesti általános biztosító társulat** (Assicurazioni Generali) Budapest V., Dorottya-utca 10. és 12. A „Közgazdaság” rovatában közöljük a Triesti általános biztosító társulat (Assicurazioni Generali), a legnagyobb, leggazdagabb és legrégebb biztosító intézetünk mérlegének főbb adatait. Teljes mérleggel a társulat mindenkinél, aki e célból hozzá fordul, legnagyobb készséggel szolgál. Az intézet elfogad: élet-tüz-, szállítvány-, üveg- és betörés elleni biztosításokat. Közvetít továbbá: jégbiztosításokat a Magyar jég- és viszontbiztosító r. t., baleset- és szavatossági biztosításokat az Első o. általános baleset elleni biztosító társaság, valamint kezességű és óvadék-biztosításokat, elmulajdonítás, lopás, hitlen kezelés és sikasztás elleni biztosításokat és versenylovak, telivércek és egyéb tenyészállatok biztosítását a „Minerva” általános biztosító részvénytársaság számára. A csikszeredei ügynökség: a marosvásárhelyi Agrár Takarékpénztár helyi fiókja.

— **A gyergyói új gör. kath. esperes.** A magyar gör. kath. püspökség felállításával Gyergyó magyarjarkó gör. kath. egyházközségei az új püspökséghez lettek csatolva. Ezek között van a gyergyó-szentmiklósi gör. kath. egyházközség is, mely a gyergyói gör. kath. egyházkerület esperesi székhelye volt. A régi alapon maradt, illetve román ajkú gör. kath. egyházközségek esperesei állásának betöltése a napokban történt meg. Esperésé kinevezetelt Urzika Vazul gyergyóvárhelyi gör. kath. lelkész. Az új esperesben a gyergyói gör. kath. egyházak nagyképzettségű vezetői nyertek, kinek kinevezését általános megelegedéssel fogadták.

— **Orosz kémet fogtak el Budapesten.** Budapestről jelentik, hogy kínos szenzációk kellett a fővárosban egy orosz kém letartóztatása, aki egy esztendő óta lakik Budapesten. A leleplezés nagy konsternációt keltett a vazerkarban amál is inkább, mert a letartóztatott kemel talált irásokból arra következtetnek, hogy a titkozasat oroszoknak, aki Bruna Miklós néven volt bejelentve, bűntársai vannak Magyarországon. A lefoglalt iratok között Magyarország külümbözü örödményeinek meglepően lü rajzát, különösen Észak Magyarország bűnülatosan tökéletes térképét találtak, amelyen nemcsak az országukat, hanem a díllutakat is meg vannak jelölve, sőt bizonyos irány felé a rövidobb utak is, továbbá szemleltetően kimutatja a rajz, hogy hol rosszabb, hol jobb az országút. Még pontosabb a rajz és kimutatás, amely Ausztria-Magyarországról szól. Rendkívül pontos adatokban tárgyalja az egyes hadtestek hadlétszámát, a különböző fegyvernemek erejét háború esetén: külön rajzok vannak az egyenruhákrol, nagyszerű tanulmány a gépígyver-osztályról és tüzérségről. A rendőrség erőlyesen nyomoz a megdöbbsentő szenzációs kemkedési ügyben. Azt hiszik, hogy nagy leleplezések lesznek.

— **A magyar helyesírás szótára és szabályai.** Horváth Endre szerkesztésében hasznos munka jelent meg a napokban. Ez a magyar helyesírás szótára és szabályai, melyet a szerző az iskolai helyesírás alapján szerkesztett. Az elméleti részben közölt cikkek, továbbá a szótári résznek közel 150 000 szóalakja nélkülözhetetlenül teszik ezt a művet minden írással foglalkozó ember számára. A sok évi tanulmányra és gyakorlatra való munka megírásában legjelesebb nyelvészeink segítettek. A könyv ára erős puha kötésben 5 korona. Kapható minden könyvkereskedésben. Megrendelhető „Az Újság” kiadóhivatala útján is. A ki a szerzőnél (Horváth Endre, Kispeszt, Bálhory-utca 48.) rendelni meg, féláron kapja. Három példányig való rendelésnél a postaköltséget a rendelő viseli.

— **Megszűnt s egyszerűsödött az új vidéki lap.** Beteg Pál a „Székely Udvarhely” című lap szerkesztője megvált a lapjától és a lapot átadta Szvoboda József könyvkereskedőnek, ki azt nem adja ki, tovább hanem „Udvarhelyi Újság” címen hetilapot indított. Az új lap függetlenségi irányú, felelős szerkesztője Szvoboda, szerkesztője pedig Hartmann János tanár. Az első száma e hó 5-én jelent meg s az előjénél jóval többet mondó szellemet áru el. „A legeggyete-

melebb jogkiterjesztés alapján állunk, — mondja a be-köszöntő — mert meggyőződésünk, hogy ez elv megvalósulásával születik meg egy új, erős, boldog s minden fiához egyformán emberséges Magyarország”.

— **Köszönet.** A szépvizi Iparos Olvasókör mindazon felülfizetőknek, kik 1913. február hó 18-án — könyvtára gyarapítására rendezett bál alkalmával felülfizettek ezuton mondó hálás köszönetet. Hogy a felülfizetéseik nem névszerint közöltek, aka azon körülmény, hogy a felülfizetésekről egyezett iv, csak egy példányban lett leírva és az más lap kiadóhivatalába lett létesen küldve, de az ki nem adta. —

— **Kovács Gyula beszámolója.** Kovács Gyula orsz. képviselő vasárnap járt a kerületében, Gyomán és Endrődön, hogy beszámoljon választóinak a politikai helyzetéről és okát adja annak az elhatározásnak, hogy mandátumát leteszi és a politikai élet teréről visszavonul. A képviselő több mint egy éve nem volt a kerületében, ahol meleg szeretet és ragaszkodás övezi. Most, hogy hosszabb idő után ismét viszontláták és lemondó szándékáról hallották, a választók szeretete és bizalma lelkes ünneplésekben nyilvánult meg iránta. Sok keserű igazságot mondott el beszámolójában a hatalom birtokosairól, de fájdalomson emlékszik az ellenzéki magatartásra is. — A harcban nem tettek meg mindannyian a kötelességüket s a küzdelmeket solhasem vezették végig.

— **A debreceni ügyvédi kamara a kormány ellen.** A debreceni ügyvédi kamara most tette közzé évi jelentését, amely valóságos vádiratban foglalja össze azokat a merényleteket, amelyeket a Lukács-kormány a közszabadságok ellen intézett.

— **A kispári állami segélyezésének reformja.** A kereskedelmi minisztérium a kispári állami segélyezésének nagyfontosságú és igen érdekes reformját készíti el. A kispári segélyezésnek eddigi formája, különösen a gépsegélyezés jelenlegi formája, nem elégti ki sem a minisztériumot, sem az érdekelt köröket és már régebben tervezik a segélyezés rendszerének megváltoztatását. A tervezet most elkészült és alapelve az, hogy az állam szerződést köt az Országos Központi Hitelszövetkezettel, amelynek alapján a központi Hitelszövetkezet fogja az állam által rendelkezésre bocsátott iparalaphól a kispári részére a szükséges tőkeket rendelkezésre bocsátani és egyuttal a visszafizetés folyamatát lebonyolítani. Az Országos Hitelszövetkezet az illetékes kereskedelmi és iparkamara szakvéleménye alapján fogja a kispárisoknak a munkanemre való tekintet nélkül kizárólag az egyéni rátermettség alapján a kölcsönöket folyosítani, illetve a géperőt rendelkezésre bocsátani és megfelelő évekre elosztva kényelmes törlesztésről gondoskodni. Egyes esetekben a miniszter a részletek megfizetése alól fel is mentheti az illető kispárisot. A cél azonban az, hogy olcsó és kényelmes törlesztéses ipari kölcsön, illetve munkaeszközök bocsátassanak a kispárisok rendelkezésére és hogy az eddigi nehézkes bürokratikus kezelés helyébe a gyorsabb kereskedelmi adminisztráció lépjen. Az új rendszer életbeleptetése előtt a kereskedelmi és iparkamarák szakvéleményezése elé kerül.

— **Tilos a dohányzás a moziban.** A rendőrkapitány a túzóltó toparancsnokság és a közönség köréből velt felszólalások folytán a mozi-előadások tartamára a dohányzást szigorúan tiltotta. A kihágókat az 1879. évi XL. t. c. 141. §-a alapján bünteti. A karzati tulzszóltság ellen is fog intézkedni olyformán, hogy csak meghatározott számú ülőhelyek lesznek engedélyezve.

— **Új stílusú röpülés.** Silló Árpád, Nagy Mihály Sándor kocsiha folyó hó 6-án d. n. a helybeli pályaudvar raktári rakodóján levő üres szeszeshordó tetjére állt s egy gyufát dobott a hordóba. Persze gázrobbanás történt s a hordó elégett. — Egyuttal a raktárt és árukat az elégés veszedelmének tette ki. Az érdekes azonban az, hogy Silló Árpád a robbanás következtében pilótai kísérletet eszközölt, de csak apró horzsolást szenvedett. A rendőrség az eljárást ellene megindította.

CSARNOK.

ILYENKOR.

Ilyenkor nálunk már rég alszanak. A házunk, mint egy fáradt, álmos ember Belebobiskol az éjszakába. Az utca csendes, néma, hallgatag. A kis falak közt rég elült a lármá. Késő vándornak nem koppan a lába. Halkan, mint hógolya ő is felve járna, Csak a szello lebben meg csendesen. Az ablak előtt öreg nyarla áll őrt, Suttogó lombja összehajol szépen, A sápadt hold a felhőtelen égen Mosolyogva nézi az ölekezést.

Hallgat az éjjel; élők nyugszanak,
Tudja minden, hogy ott benn alszanak.

* * *

Ilyenkor nálunk már rég alszanak. A házunk felett száz csillag ragyog. Benn pihen a szeretett három ember. S nem is sejtik, hogy én otthon vagyok. Nem tudják, hogy rendre járom őket, Álmutak végigálmodom velek, Csókot hagyok a rózsaszínű párnán S a holdsugárral tovaröppenek.

Zakariás Bálint.

KÖZGAZDASÁGI ROVAT.

A Triesti Általános Biztosító Társulat (Assicurazioni Generali).

Március hó 26-án a társaság 81-ik rendes közgyűlése tartatott meg. Besso Marco elnök jelent, hogy a társaság vezérigazgatója terrabai Richetti Ödön súlyos egészségi tekintetéből és határozott orvosi rendeltetle állásáról, melyet az intézet javára nagy szeretettel és lefelle fényes sikerekkel töltött be, lemondott. Az igazgatóság az igazgatónács, bár nagy sajnálattal, kénytelen volt az érdemtu vezérigazgatónak lemondását a jelzett körülményekkel igazolt visszavonhatatlan elhatározásánál fogva tudomásul venni. De azon kívánságtól vezéreltetve, hogy Richetti ur értékes közreműködése és gazdag tapasztalatai a társaságnak továbbra is megtartassanak, az igazgatónács indítványozta Richetti urnak az igazgatóság tagjává való megválasztását. A közgyűlés Richetti ur lemondását a társaság körül szerzett heradhatatlan érdemeinek hálás elismerése és mély köszönete kifejezése mellett tudomásul vette és őt közéletiállással az igazgatóságba bevalasztotta. A közgyűlés elé terjesztett 1912. évi mérleg előttnk lékvő jelentéséből látjuk, hogy az 1912. december 31-én érvényben volt életbiztosítási tőkeösszegek 1,268.209.909 korona és 28 fillér tettek ki és az év folyamán bevett díjak 55,325.392 korona és 20 fillér rugtak. Az életbiztosítási osztály díjtartaléka 23,793.976 korona 65 fillérrel 375,547.656 korona 67 fillérre emelkedett. Az életbiztosítottak osztalék alapja 7,141.183 korona 12 fillér tesz ki. A tüzbiztosítási ágban, beleértve a tükör-üveg biztosítást, a díjbevétel 18,926.541.149 korona biztosítási összeg után 32,462.892 korona 58 fillér volt, miből 11,326.023 korona 37 fillér viszontbiztosításra fordítottat, úgy, hogy a tiszta díjbevétel 21,136.869 korona 21 fillérre rugott és ez összögből 15,302.274 korona 59 fillér mint díjtartalék minden teheröl menten jövő évre vitélet át. A jövő években esedékesse váló díjkötelezvények összege 155,430.256 korona 27 fillér. A betörésbiztosítási ágban a díjbevétel 1,636.426 korona 93 fillérre rugott, miből levonván a viszontbiztosítást, a tiszta díjbevétel 916.019 korona 81 fillér tesz ki. A szállítványbiztosítási ágban a díjbevétel 6,048.766 koronát, mely viszontbiztosítások levonása után 2,793.257 korona 34 fillérre rugott. Karokért a társaság 1912-ben 49,019.662 korona 23 fillért és alapítás óta 1.112.818.121 korona 66 fillért fizetett el. E karterítési összegből házánkra 222,758.821 korona 22 fillér esik. A nyereség tartalékok közül, melyek összesen 17,264.598 korona 20 fillérre rugnak különösen kiemelendő: az alapszabályszerinti nyereség tartalékok, mely 7,360.599 korona 28 fillér tesz ki, az értékpapírok árfolyam-ingadozására alakított tartalék, mely az idei átalakulással egyutt 7,924.932 kor. 13 fillérre rug, továbbá felemlítendő a 160.000 korona rugó kétes követelések tartaléka és az ingatlan tartalék, mely az idei átalakulással 2,219.026 korona 79 fillér tesz ki. Részenyenként 720 arany frank osztalék kerül kifizetésre. A társaság összes tartalékjai és alapjai, melyek elsőrangú értékekben vannak elhelyezve az idei átalakulások folytán 416,810,622 korona 40 fillérről 434,367.383 korona 47 fillérre emelkedtek, melyek következőképen vannak elhelyezve: 1. Ingatlanok és jelzálog követelések 104,161.605 korona 92 fillér. 2. Életbiztosítási kötvényekre adott kölcsönök 45,159.621 korona 06 fillér. 3. Értékpapírok 242,001.442 korona 88 fillér. 4. Követelések államoknál és tartományoknál 40,422.113 korona 73 fillér. 5. Tárcá váltók 626.815 korona 16 fillér. 6. Készpénz és az intézet követelése a hitelezők követeléseinek levonásával 1,995.889 korona 72 fillér. Összesen 434,367.388 kor. 47 fillér. Ezen értékekbeli 82 millió korona magyar értékre esik. A „Minerva” általános biztosító részvénytársaság Budapestén, — mely az Assicurazioni Generali leányintézele, — egybe ágazataim kívül foglalkozik a kezesség- és óvadék-, valamint az elmulajdonítás-, lopás-, hitlen kezelés- és sikasztás elleni biztosítással, nemkülönben a versenylovak, telivércek és más értékesebb tenyészállatok biztosításával, mely új ágazatokat nevezett társaság vezette be hazánkban.

Kawa-Santal-Kapszulák kitűnő szer húgycsőfolyás, kankó, horolob, hólyaghurut és idült fehérfolyás ellen. Meglepően gyors hatás.
1 doboz ára 3 korona.

Dr. Bojta-Injekció ezzel egyidőjűleg használva. — Orvosiilag ajánlva. 1 üveg 1 60 ehhez egy fecskendő férfiakra, vagy nőknél 1 korona 50 fill. — Eredményért kezesség.

Universal-Fluid fellümulhatatlan hatású toszzagtatósoknál, reuma-, cauz-, fejt-, fogfájásnál és bőrvizketegségnél. 1 próba üvege 40 fl, 1 nagy üveg 1 K 50 fl.

Skribanek K. M. gyógyszerháza a Kereszthé
Temesvár, Erzsébetváros, XIV. Hunyadi-ut 30.
Viszont elárúsítók jól fizetve.

Cigányprimás!

Király Ernő mulat

ez a címe a legújabb rendkívüli sikeres humoros gramofon hanglemezek

Azonkívül „Sokszor ugyszeretnék sirni”, „Futóbolond”, „Temeles volt a faluban” stb. Darabja 2.50 fill. — E hanglemezek eredeti felvételben kizárólag egyedül csakis

Wagner Hangszerkirálynál

kaphatók. — Budapest, József-körút 15. Alig használt nagy dupla hanglemezek óriási választékban darabja csak 60 fill. Legolcsóbban javít! Kérjen ingyen fényképes árjegyzéket. — Lemez csere.

Óvás! — Figyelem a „VÁGNER” névre és 15 házzámra.

BUTOR

dacára a rossz pénz viszonyoknak, abban a helyzetben vagyok, hogy mindennemű butort, ebédli, uriszoba, szalon, kastély, háló, szanatorium- és penzió-berendezést

a legelőnyösebb fizetési

feltételek mellett szállíthatók. Kérjen ingyen prospektust. — Kroh lakásberendező. Budapest, IV. Váci-utca 8/v. Nem bankhitel. |Váltó nem kell.

Család-elhelyező-intézet

Csikszerezdán, Fötéren.

Tudomására kívánja hozni a családkereső közönségnek, hogy leány- és férfi-család szükségletét nála bejelenteni szíveskedjék.

Teljes tisztelettel:
A Csalédközvetítő Intézője.

Olcsó Butor

Csikszereza, Rákóczi-utca 36. sz.

Ajánlja a butorvásárló n. é. közönségnek elsőrendű fa- és vasbutor-üzletét

Elsőrendű butorraktár!

Üzlet átvétel!

Tudomására hozom a nagyérdemű közönségnek, hogy Szvoboda Józseftől (Szultán-féle sarok-üzlet)

Női- és Férfi Divatáru-üzletet átvettem.

Raktáron tartok férfi-, női divatcikkeket, cipőket, függönyöket, a női és férfi-divat összes cikkeit a legegyszerűbbtől a legkényesebb igényeknek megfelelőt. Az olcsó árról és pontos kiszolgálásról meggyőződhet a n. é. közönség, ha vételkötelezettség nélkül is megtekinti.

Tisztelettel:

JAKAB GYULA.

Mátrai Ignác

órász-, ékszerész- és gramalon-üzlete Csikszerezdán.

Ajánlja dusan berendezett és legújabb szerkezetű

Inga- Zenit-, arany-, ezüst- és Omega zsebórákat.

Állandó nagy raktárralódi drágakövi ékszerekben.

A legújabb és legtekélyesebb, tisztá

Gramofonok- és lemezekből

szintén nagy raktárt tart. és gyári áron lesznek árusítva.

Látszerészi cikkek nagy választékban.

Olcsó árak! —: Pontos kiszolgálás!

„Styria-Universal” Kötőgépek

megmunkálnak finom és vastagszáru pamutot ugyanazon gépen.

Árjegyzék ingyen.

Részlet fizetésre is.

Képviselek keresetuek.

Styria-kötőgépgyár,
Graz, Ill.

HIRDETÉSEKET

olcsó ár mellett felvesz a kiadóhivatal.

POHARAS

Legjobb sör

a „Pilseni Ósforrás”

Egyedüli elárúsító hely:

Csikvármegye területén

CSIKSZEREDABAN

SÖR

özvegy Nagy Istvánné Zöldfa-vendéglője

hol mindennap frissen csapolva poharankint kapható.

Értesítés!

Tudomására hozom a n. é. helybeli és vidéki közönségnek, hogy raktárt tartok mindennemű

Cserépkályhákából

Elvállalom mindennemű cserépkályha és takaréktűzhelyek felállítását, átalakítását és takarítását, továbbá fűrdőkádák és burkolatok kirakását fajenc porcellánból és minden szakmába vágó dolgokat pontosan és lelkiismeretesen eszközök. Vidékre is kellő felvilágosítást nyújtok. Értekezni lehet MICHNA REZSŐ és VEJE cégnél Csikszerezdában.

A nagyérdemű közönség szíves pártfogását kérve, maradok tisztelettel:

LUKÁCS FERENC,
cserépkályhás.

Halló!

Hová, hává Gabi barátom!?

Halló!

— Kérlek barátom, Te nem tudod, hogy sietve kell menni az új szolid, elegáns

Székely Ö. cég férfidivat és készruha-üzletébe

Ott szoktam állandóan mindennemű férfidivat szükségletemet beszerezni, mert meggyőződtem arról, hogy a legelőzékenyebb kiszolgálásban részesít, és mint új üzlet, mindennemű áru a legválogatottabb és izlősebb.

— No és te édes Zolikám mit cipelsz abban a csomagban?

— Énis éppen Székelyhez igyekszem ruháimat festés végett, gallér, kszelő és összes lehnemüimet vegytisztás végett viszem oda.

— Hogy hát Székely festet és tisztított is?

— Miaz! Te nemis tudod, hogy ő képviseli a **Hires KOVALD** céget Budapestről, aki mindent befest és kitisztít. —

— Ez igazán helyes és okos dolog, gyerünk az üzletbe; ezental énis Székely által fogom ruháimat festetni és lehnemüimet tisztítás végett Kovald céghez küldetni.